

ရတနာပုံ ပိဋကတ်တိုက်ရှိ ကျမ်းစာရင်း^၂

စဉ်	ကျမ်းအမျိုးအမည်	ဦးရေ	အင်္ဂါ	ချပ်ရေ
၁။	မင်္ဂလာပိဋကတ်ကျမ်း	၁၃	၁၈၃	၁၀
၂။	ကညစ်ရေးကျမ်း	၁၁၁	၁၄၆	၈
၃။	ဥယျာဉ်တော်ပေကညစ်ရေး	၁၁၉	၈၀၉	၁
		၂၄၃	၂၄၇၉	၇

ရတနာသီခီပိဋကတ်တိုက်ရှိ ကျမ်းစာရင်း^၃

စဉ်	ကျမ်းအမျိုးအမည်	ဦးရေ	အင်္ဂါ	ချပ်ရေ
၁။	ပိဋကတ်ကညစ်ရေး	၈၅	၈၅၉	၁၁
၂။	အထက်ရေးပြီးကျမ်းပေါင်း	၁၅၇	၁၅၉	-
		၂၄၂	၅၄၅၀	၁၁

ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ပုံ

မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် ပိဋကတ်တော်ကျောက်စာများကို မှားယွင်းမှုမရှိစေရန် ဆရာတော်၊ သံဃာတော်များနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်၍ အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၁၂၁၈ ခုနှစ်တွင် ပိဋကတ်သုံးပုံကို ရွှေရေး၊ မင်္ဂလာရေး၊ ကညစ်ရေးသုံးမျိုးနှင့် အသစ်တစ်ဖန်ပေထက်အက္ခရာတင်သည်။ ပေထက်အက္ခရာမတင်မီ တိကျမှန်ကန်မှုရှိစေရန်အတွက် တံဆိပ်ရုပ်ပိဋကတ်ဆရာတော် (၄) ပါး စာကြည့်ဆရာတော် (၃၀)၊ စာတည်းဆရာတော် (၅၀)၊ ပရိယတ်တတ်သည့်သံဃာ (၅၀) တို့က

-
- ၂။ တိုးလှ။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ပိဋကတ်တိုက်များ။ လူ့မိတ်ဆွေစာအုပ် (မန္တလေး၊ လူထုပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၇၃) စာ ၁၂၉။
 - ၁။ တိုးလှ။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ပိဋကတ်တိုက်များ။ လူ့မိတ်ဆွေစာအုပ် (မန္တလေး၊ လူထုပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၇၃) စာ ၁၂၉။

သေချာစွာ စစ်ဆေးကြည့်ရှုကြသည်။ ထို့နောက် ပိဋကတ်တိုက်စိုး၊ သွေးသောက်ကြီး၊ တိုက်စောင့်၊ အကြပ်၊ အစုရေးပိဋကတ်ရေးအမှုထမ်း ၁၀၀ ကျော်တို့က ရေးကြသည်။ ထို့ပြင် အမြဲကြပ်မတ် ပြင်ဆင်ကြည့်ရှုရန် ဒက္ခိဏရာမဆရာတော်၊ စီးတော်မြင်းဝန်တိုက်ဆရာတော် ဆီးဗန်းနီဆရာတော် တို့က တာဝန်ယူကြသည်။

ရေးပြီးသည့်အခါတွင် လွတ်စာရေး၊ ရုံးစာရေးတို့သည် ဒီဃ၊ ရဿ၊ ဣဝဏ်၊ ဥဝဏ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်၊ အကျအန၊ မူပျက်မူပို၊ အကျအပေါက်၊ အမှားအယွင်းမရှိစေရန်တည်းဖြတ်ကြသည်။ ထို့နောက် တံဆိပ်ရစာတည်းဆရာတော်၊ စာကြည့်ဆရာတော်များက တည်းဖြတ်ကြပြန်သည်။

ရွှေရေး၊ မှင်ရေး၊ ကညစ်ရေး ပိဋကတ်သုံးပုံစာထုပ်ပေါင်း (၂၀၀) ကျော်၊ စာအင်္ဂါနှစ်သောင်း ကျော်ကို ရေးထိုးပြီး ဖိနှစ်ကြာသောအခါ အမရပူရပိဋကတ်တိုက်တော်မှ မန္တလေးတောင်ခြေရှိ ပိဋကတ်တိုက်တော်သို့ ပြောင်းရွှေ့ထားရှိသည်။ ပိဋကတ်တိုက်တော်သည် ကျောက်တော်ကြီးဘုရား မြောက်ဘက်တောင်ခြေတွင် တည်ရှိသည်။ ယခု နေရာသာကျန်ရှိတော့သည်။

၄ နှစ်အကြာ၌ ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ရန်အတွက် စကျင်တောင်မှ ကျောက်ပြားကြီး များကို နန်းတော်ထဲသို့သယ်ယူကာ ပိဋကတ်တော်များကို ကျောက်ဖျာထက်ပေါ်တွင်ရေးထိုးစေ သည်။ ပိဋကတ်ကျောက်စာများကို ၁၄၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၁၈၆၀ ခုနှစ်တွင် နန်းတော်ကြီးအဟွင်း ကြီးကျယ်ခမ်းနားသည့် တန်ဆောင်းထဲ၌ စတင်ရေးသားကြသည်။

တိပိဋကတ်ခရသီလဝိသုဒ္ဓိရှိသည် -

- (၁) ဒက္ခိဏရာမဆရာတော် (ဇာဂရာဘိဝံသ တိပိဋကဓရ မဟာဓမ္မရာဇဂုရု)
- (၂) ဆီးဗန်းနီဆရာတော် (နရိန္ဒာဘိရိ သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလဂဇ မဟာဓမ္မရာဇာ ဓိရာဇဂုရု)
- (၃) စီးတော်မြင်းဝန်တိုက်ဆရာတော် (သုမင်္ဂလသာမိ သီရိပဝရာမဏိဇေ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ ဂုရု)

ဘွဲ့တံဆိပ်ရ ဆရာတော်ကြီးသုံးပါးတို့က ပုဒ်၊ ပါဠိ၊ အက္ခရာအချွတ်အယွင်းမရှိစေရအောင် သန်ရှင်းပြင်ဆင်ပေးကြသည်။

မှူးမတ်ပညာရှိများထံမှ -

- (၁) အတွင်းဝန် ခန်းပတ်မြို့စား မင်းကြီးမဟာသီရိဥဇနာ
- (၂) အတွင်းဝန် ယောမြို့စား မင်းကြီးမဟာမင်းလှစည်သူ
- (၃) ခင်မမင်းဝန် မိုင်းခိုင်းမြို့စား မဟာသီရိဇေယျသူခေါ် ပိဋကတ်တော်အုပ်ဦးရပ်

- (၄) သံတော်ဆင့် နေမျိုးရာဇစည်သူ
 - (၅) အမိန့်တော်ရေး မင်းထင်ဇေယျသူ
 - (၆) အသုံးစာရေး နေမျိုးသီရိကျော်သူတို့က ကြီးမှူးကြပ်မတ်ကြသည်။
- ၄၊ မေလ၊ ၁၈၆၈ ခုနှစ်တွင် အားလုံးရေးထိုးပြီးသည်။

ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ကုသိုလ်ရှင်များ

ကုသိုလ်တော်ဘုရားကြီးအတွင်း၌ ကျောက်ရေးပိဋကတ်တော်များကို စံနမူနာယူ၍ နောက်လူများသည် ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ကုသိုလ်များ ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။

၎င်းတို့မှာ -

- (၁) ရသေ့ကြီး ဦးခန္တီသည် မန္တလေးတောင်ခြေစန္ဒာမုနိဘုရားအတွင်း၌ ပိဋကတ်တော်အဋ္ဌကထာများကို ကျောက်ထက်အက္ခရာရေးတင်ခဲ့သည်။ ကုသိုလ်တော်ကျောက်စာများမှာ ပါဠိတော်များဖြစ်၍ စန္ဒာမုနိတွင်မူ ကုသိုလ်တော်၌မရှိသေးသော အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများကို ရွေးချယ်ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အဋ္ဌကထာဋီကာစသော ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ပြီး ပိဋကတ်တော်စုစုပေါင်းမှာ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ကျောက်ချပ်ရေ (၅၀၃) ချပ်၊ အဘိဓမ္မာ (၃၈၂) ချပ်၊ သုတ္တန် (၁၄၅၂) ချပ်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ထေရီအပါဒါန်၊ ပေဋကောပဒေသ (၉၂) ချပ် စုစုပေါင်း ကျောက်ချပ်ရေ (၂၄၂၉) ချပ် ဖြစ်လေသည်။ ကျောက်ထက်အက္ခရာရေးတင်စဉ်က လေးပြင်လေးဌာနမှ ပိဋကတ္တယဆေက ဖြစ်တော်မူကြသော ဆရာတော်ကြီးများကိုယ်တိုင် သုတ်သင်ပြင်ဆင်တော်မူခဲ့ကြသည်။ ရသေ့ကြီးကျောက်ထက်အက္ခရာတင်သောနှစ်ကား ၁၂၇၅ ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ်လေသည်။^၁
- (၂) မုံရွာလယ်တီကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားရေးသားခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းစာအုပ်ပါစာများကို ကျောက်စာရေးထွင်းပြီး စိုက်ထူလှူဒါန်းကြသည်။
- (၃) ညောင်ရမ်းမြို့မ ရွာသူဌေးကုန်းဘုရားအနောက်ဘက်တွင် သူဌေးဦးဘိုးရုန်းသည် အဋ္ဌကထာများကို ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်၍ လှူဒါန်းထားသည်။
- (၄) ရေနံချောင်းမှ ဦးကံသာဆိုသည့် အလှူဒကာသည် ပိဋကတ်သုံးပုံကို ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာများကို စကျင်ကျောက်ပြားပေါ်တွင် ရေးထွင်း၍ ကျောက်စာတိုက်ကြီး ၅ တိုက် အပြည့် စိုက်ထူလှူဒါန်းထားသည်။

၁။ နှစ်တစ်ရာပြည့်မန္တလေး၊ စာ ၂၈၇ - ၂၈၈။

သီပေါမင်း၏နန်းတွင်းပိဋကတ်တိုက်ရှိ ကျမ်းစာရင်း

စဉ်	ကျမ်းအမည်	အရေအတွက်	စာမျက်နှာ
(၁)	ကလပ်ကျမ်း	၂၆	၂၀၈ - ၉
(၂)	ဂဏ္ဍိကျမ်း	၁၆	၁၉၅ - ၆
(၃)	ဝတ္ထုစကားပြေ	၃၆	၂၀၄ - ၂၀၆
(၄)	စန်းကျမ်း	၆	၂၀၉
(၅)	ဆေးကျမ်း	၃၆၉	၂၁၃ - ၂၈
(၆)	တက်ကျမ်း	၂၂	၂၁၀
(၇)	ဓမ္မသတ်ဖြတ်ထုံး	၁၀၃	၂၃၃ - ၄၅
(၈)	ပိဋကတ်သုံးပုံ	၈၉၉	၈၈ - ၁၀၅
(၉)	ပူရာဏ်ကျမ်း	၃၃	၂၁၀ - ၁၂
(၁၀)	ပျို့ ကဗျာ လင်္ကာ	၁၅၈	၂၄၆ - ၅၃
(၁၁)	ဗေဒင်	၅၃	၂၂၈ - ၃၀
(၁၂)	ဗျာကရိုက်	၂၆	၂၀၇ - ၈
(၁၃)	မော်ကွန်း	၆၈	၂၅၃ - ၅၆
(၁၄)	ရကန်	၅	၂၆၂
(၁၅)	ရတု	၁၁	၂၆၁ - ၆၂
(၁၆)	ရာဇဝင်	၄၀	၂၆၃ - ၆၆
(၁၇)	လူးတား	၁၀	၂၆၁
(၁၈)	ဝိဒင်	၂	၂၉၇
(၁၉)	ဝုဏ္ဏေဒယ	၁၀	၂၀၂ - ၃
(၂၀)	သဒ္ဒါ	၈၉	၁၉၆ - ၂၀၁
(၂၁)	သုဗောဓိလင်္ကာရ	၇	၂၀၃

(၂၂)	အဘိဓာန်	၈	၂၀၁ - ၂
(၂၃)	ဇျောင်း	၁၂ - ၃၆	၂၅၇ - ၆၀
(၂၄)	အဲ	၄	၂၆၀
(၂၅)	အန်	၁	၂၆၀

ဤကျမ်းများသည် သီပေါမင်း၏နန်းတွင်းပိဋကတ်တိုက်ရှိ ကျမ်းများဖြစ်မည်ထင်၏။ ရှေးအခါက ဘုန်းကြီးကျောင်းပိဋကတ်တိုက်များ၌လည်း ဤကျမ်းများထဲမှ တစ်မျိုးမဟုတ်တစ်မျိုး ရှိမည်ပင်။ ၎င်းတို့ကို ကြည့်၍ ရှေးခေတ်ပညာရေးအခြေအနေကို မှန်းဆကြည့်နိုင်သည်။ စာမတတ်သူတိုးပွားလာရသည်မှာ ကိုလိုနီခေတ်ရောက်မှဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းပညာသင်ကြားရေးအခြေအနေမှာမှေးမှိန်ခဲ့သည်။ မှေးမှိန်အောင် စာမတတ်သူ တိုးပွားအောင်လည်း နယ်ချဲ့အစိုးရက လိမ္မာပါးနပ်စွာ ဖန်တီးထားခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့် ကုန်းဘောင်ခေတ်တစ်လျှောက်လုံး ထည်ဝါဂုဏ်မြင့်ခဲ့သည့် ရှေးမြန်မာပိဋကတ်တိုက်များသည် တစ်မျိုးသားလုံးကျွန်ဘဝကျရောက်ခဲ့သည့်နည်းတူ နယ်ချဲ့လှိုင်းတံပိုးအောက်၌ နစ်မြုပ် ပျောက်ကွယ်ခဲ့လေသည်။

ကုသိုလ်တော်မူ

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ ပိဋကတ်သုံးပုံပါဠိတော်များကို စိုက်ထူပြီး နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကျော် ကြာသောအခါ ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် စက္ကူစာရွက်ပေါ်ကို ရောက်ရှိလာကာ စာအုပ်ကြီးများအဖြစ် ထွက်ပေါ်လာသည်။ ကျောက်ထက်အက္ခရာမှ စက္ကူထက်သို့ရောက်အောင်ဆောင်ကြဉ်းသူမှာ ဟံသာဝတီပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်ရှင် မစ္စတာပီ (ဖီးလစ်) အိပ်ချရစ်ပလေပါ။ ပါဠိတော်များကို ဂရိတ်ပရိတ်မာ စာလုံးနဲ့ ရှိုင်ရယ်အချိုးဆိုက်စက္ကူပေါ်တွင် စာမျက်နှာ ၄၀၀ ခန့်ရှိ စာအုပ်ကြီး ၃၈ အုပ် ရိုက်နှိပ်ရသည်။

မစ္စတာရစ်ပလေသည် စာပြင်ဆရာအဆင့်ဆင့်အထပ်ထပ်ကို နှင့် တည်းဖြတ်သည့်အပြင် နောက်ဆုံးပရုကို မန္တလေးကုသိုလ်တော်ကျောက်စာမူဖြင့် တိုက်ဆိုင်ပြီးမှ ရိုက်နှိပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၉၀၀ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် စက်တင်သည် ပိဋကတ်တော်စာအုပ်များ၌ -

“မန္တလေးမြို့ နန်းတည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး၏ ကုသိုလ်တော်ကျောက်ထက်အက္ခရာမူတော်” ဆိုသည့် စာတန်းကို စာအုပ်အဖုံး၌ သေချာရိုက်နှိပ်ဖော်ပြသည့် အပြင် စာခေါင်းစီး၏ပုံစံသည် ကျောက်ပြားထက်ရှိရေးထိုးထားသော လက်ရေးမူအတိုင်း ကူးယူထားသည့် စာလုံးဖြစ်ပါသည်။

“ဟံသာဝတီတိုက်ထွက် ပိဋကတ်တော်များတွင် ကျောက်စာမူတော်နှင့်မတူ၊ တိမ်းပါးသော အက္ခရာတစ်လုံးကိုပြန်ပါက ဆုငွေ (၅၀) ကျပ် ပေးပါသည်။” ဟူ၍ ကြော်ငြာကာ ရောင်းပါသည်။

မစ္စတာရစ်ပလေသည် မင်းတုန်းမင်းကြီးကို အထူးကြည်ညိုလေးစားသူတစ်ယောက်ဖြစ် သည်။ သူတကာက မင်းတုန်းမင်းဟုခေါ်သည်ကို သည်းမခံနိုင်ပဲ “မင်းတုန်းမင်းဆိုတာ မင်းသားဘဝ က စားရကဲမြို့ကို အစွဲပြုပြီး ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပဉ္စသင်္ဂါယနာတင်ရတနာပုံမြို့တည် နန်းတည် မင်းတရားကြီး” ဟူ၍ ခေါ်မှန်ကန်မည်ဟု ပြောတတ်၍ သူကိုယ်တိုင်ကမူ ဘုရင်ကြီးရဲ့ သား၊ မြေး၊ ကျေးကျွန်တွေက ခေါ်သလို “ဘုန်းတော်ကြီးဘုရား” ဟုခေါ်သည်လူဖြစ်သည်။

တခြားပုံနှိပ်တိုက်များကလည်း ဟံသာဝတီကဲ့သို့ ပိဋကတ်တော်များကို ရိုက်နှိပ်ကြသည်။

မန္တလေးမြို့ တမ္ပဒီပတိုင်းပုံနှိပ်တိုက်သည် ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ရိုက်နှိပ်သည့် ပိဋကတ်တော်၌— “သက္ကရာဇ် ၁၂၂၂ ခုနှစ်၌ ပဉ္စသင်္ဂါယနာတင်တော်မူသော ရတနာပုံမြို့တည် နန်းတည် မင်းတရားကြီး၏ ကုသိုလ်တော်ကျောက်စာမူတော်” ဆိုသည့်စာတမ်းကို အတိအလင်းရိုက်နှိပ်ရုံမက ကျောက်စာဂူကို မြင်းနှင့် ခြူးရထားသည့် ပုံဖြင့် တံဆိပ်သွင်း၍ ကျောက်စာဂူတံဆိပ်ဟု ပုံနှိပ်တိုက် တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ပါသည်။

၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ရိုက်နှိပ်သော ပိဋကတ်တော်စာအုပ်တွင်မူ “ကုသိုလ်တော်ကျောက်စာမူ တော်” စာတန်းအပြင် ပုံနှိပ်တိုက်တံဆိပ်ခြူးနှင့် မြင်းကိုဖယ်၍ ကျောက်စာဂူကိုသာ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ထားပါသည်။ စက်တင်ပုံနှိပ်ရိုက်ထုတ်သမျှ ပိဋကတ်သုံးပုံပါဠိတော် မှန်လျှင် ကုသိုလ်တော်ကျောက်စာမူချည်းသာဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များက အသိအမှတ် ပြုပါသည်။

မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် ကျမ်းတက်ပုဂ္ဂိုလ်သုဓမ္မဆရာတော်ရှစ်ပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ကြသည်။

- (၁) ပြည်ဆရာတော်
- (၂) မတ္တရာဆရာတော်
- (၃) မောင်းထောင်ဆရာတော်
- (၄) စလင်းဆရာတော်
- (၅) စံကျောင်းဆရာတော်
- (၆) သင်္ဂီဆရာတော်

